

Οδοιπορικό της οικολογικής γεωργίας στη χώρα μας

του Μιχάλη Κουλουρούδη

Η οικολογική γεωργία στη χώρα μας, διανύει ήδη τη δεύτερη δεκαετία της. Η πρακτική ενασχόληση με αυτή, ξεκίνησε από ερασιτέχνες καλλιεργητές - ερασιτές των καθαρών από χημικά προϊόντων και από ορισμένους ιδεολόγους οικολόγους, που ήταν και οι πρωτοπόροι στην απόκτηση των σχετικών εμπειριών.

Σήμερα πια είναι αρκετές εκατοντάδες οι επαγγελματίες παραγωγοί που ακολουθούν τις μεθόδους και τις προδιαγραφές της οικολογικής γεωργίας είτε μεμονωμένα, είτε συσπειρωμένα σε ομάδες παραγωγών, είτε μέσα από επιχειρηματικούς φορείς. Τα πιστοποιημένα αγροκτήματα που βρίσκονται σε μεταβατικό ή σε βιολογικό στάδιο έχουν συνολική έκταση που ξεπερνά τα 30.000 στρέμματα. Οι τάσεις είναι έντονα αυξητικές, ενώ με την πρόσφατη εφαρμογή και στη χώρα μας του Κανονισμού 2078/92 με τις οικονομικές ενισχύσεις που δίνει, οι βιολογικά καλλιεργούμενες εκτάσεις αναμένεται να πολλαπλασιαστούν.

Από την έλλειψη εμπειρίας στην εξασφάλιση της τεχνογνωσίας

Όσοι ξεκίνησαν τα πρώτα εγχειρήματα για πειραματική εφαρμογή των βιοκαλλιεργειών στη χώρα μας, δεν είχαν ούτε τις γνώσεις ούτε την εμπειρία για το πώς να προχωρήσουν. Είχαν ωστόσο σαν σκοπό, να διαδοθεί η ιδέα της οικολογικής γεωργίας και πίστευαν ότι αυτή έχει τη δυνατότητα να αποτελέσει την εναλλακτική λύση απέναντι στη χημική, εντατική γεωργία.

Μπορούμε να πούμε ότι αυτός ο σκοπός έχει καθ' αρχήν επιτευχθεί. Σήμερα όλοι όσοι έχουν σχέση με τη γεωργία (υπουργεία, κράτος, κόμματα, καθηγητές και φοιτητές γεωπονικών σχολών, γεωπόνοι, ερευνητικά κέντρα και πολλοί αγρότες), έχουν ακούσει τους όρους "οικολογική ή βιολογική γεωργία", "βιοκαλλιεργείες" και όλοι παραδέχονται τις επιπτώσεις που προκαλεί η συμβατική χημική γεωργία στο περιβάλλον, στα έμβια όντα και στον άνθρωπο.

Η μόνη αιτιολογία που αναφέρουν για τη μη προώθηση της οικολογικής γεωργίας, είναι η -εν πολλοίς αυθαίρετη- πεποίθησή τους ότι η χημική γεωργία είναι ένα αναγκαίο κακό...

Παρ' όλα αυτά, την τελευταία δεκαετία έχει προχωρήσει αρκετά η έρευνα και η τεχνογνωσία για το πώς οι μέθοδοι της βιολογικής γεωργίας, μπορούν να επεκταθούν και να αποδώσουν: Εξειδικευμένοι επιστήμονες, δουλεύοντας στο χωράφι και στο εργαστήριο, χρησιμοποιώντας

την τοπική εμπειρία και γνώση, τους συνδυασμούς παραδοσιακών και νέων μεθόδων καθώς και την τεχνογνωσία που έχει αναπτυχθεί σε άλλες χώρες, έχουν συμβάλει τα μέγιστα σ' αυτή την κατεύθυνση. Ήδη σε ορισμένες βασικές καλλιέργειες όπως τα εσπεριδοειδή, η ελιά και το αμπέλι, υπάρχει όλη εκείνη η απαιτούμενη τεχνογνωσία που εξασφαλίζει πλήρως τον βιοκαλλιεργητή.

Όλα αυτά τα χρόνια έγιναν πάμπολλες εκδηλώσεις και ομιλίες αλλά και ερευνητικά προγράμματα, εξειδικευμένα σεμινάρια ή συνέδρια για παροχή τεχνογνωσίας στους βιοκαλλιεργητές. Όλες αυτές οι προσπάθειες ξεκίνησαν αρχικά από τη Συντονιστική Επιτροπή Βιοκαλλιεργητών την οποία διαδέχθηκαν ο Σύλλογος Οικολογικής Γεωργίας, το Δίκτυο Δράσης ενάντια στα φυτοφάρμακα, το Εργαστήριο Οικολογικής Πρακτικής στη Θεσσαλονίκη, ο Οργανισμός Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων - ΔΗΩ, η Ένωση Επαγγελματιών Βιοκαλλιεργητών Ελλάδας, η Φυσιολογική και πολλοί άλλοι τοπικοί φορείς ή ομάδες βιοκαλλιεργητών.

Αυτά, πολλοί μεμονωμένοι επιστήμονες έχουν μεταδώσει σε βιοκαλλιεργητές, σημαντικές γνώσεις που έχουν αποκτήσει στα πλαίσια της επαγγελματικής ή ερευνητικής τους απασχόλησης. Τέλος, οι ίδιες οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις όπως η ΠΑΣΕΓΕΣ, έχουν αρχίσει να ασχολούνται με το θέμα και με το πώς θα υπάρξει πληροφόρηση σε ευρύτερα στρώματα αγροτών, αλλά και στο ειδικευμένο επιστημονικό δυναμικό της χώρας.

Όλες αυτές οι δραστηριότητες, συνοδεύονται από εκδόσεις βιβλίων και περιοδικών ή την φιλοξενία αφιερωμάτων για τη βιολογική γεωργία στα περισσότερα αγροτικά περιοδικά που κυκλοφορούν στη χώρα μας.

Παραγωγή - Πιστοποίηση Διαθέση των βιολογικών προϊόντων

Η καλλιέργεια που μέχρι τώρα δεσπόζει, είναι αυτή της ελιάς. Ωστόσο έχουμε αρκετές μονάδες μεγάλου μεγέθους που παράγουν σταφύλια για οινοπαραγωγή και σταφίδα, εσπεριδοειδή, σιτηρά και ποικιλία όλων των προϊόντων που καλλιεργούνται στην Ελλάδα.

Τα τελευταία χρόνια έχει ξεκινήσει και ένα φιλόδοξο πρόγραμμα για βιολογική καλλιέργεια βαμβάκιού, σε μερικές εκατοντάδες στρέμματα στη Θήβα και στην Κομοτηνή.

Η ανάπτυξη της παραγωγής έθεσε και το πρόβλημα της πιστοποίησης. Μέχρι το 1993 τα προϊόντα που προέρχονταν από τους βιοκαλλιεργητές της χώρας μας δεν είχαν καμία αναγνώριση. Η πιστοποίηση των βιολογικών προϊόντων για

Η οικολογική γεωργία σήμερα προσελκύει έναν σημαντικό αριθμό ευαίσθητο-τοποιημένων επαγγελματιών παραγωγών

πελάτες - αγοραστές από το εξωτερικό, γίνονται από ευρωπαϊκούς φορείς. Από το καλοκαίρι του 1993 με την (αναγκαστική) εφαρμογή και στη χώρα μας του Κανονισμού 2092/91 αναγνωρίστηκαν οι πρώτοι 3 ελληνικοί φορείς πιστοποίησης και άρχισαν να κυκλοφορούν τα πρώτα ελληνικά πιστοποιημένα βιολογικά προϊόντα στην αγορά.

Η διακίνηση ωστόσο των βιολογικών προϊόντων στο εσωτερικό, είναι προβληματική λόγω της έλλειψης δικτύου διακίνησης. Για το λόγο αυτό, οι πιο μεγάλοι παραγωγοί προτιμούν και επιδιώκουν τη λύση των εξαγωγών. Οι μικρότεροι διακινούν τα προϊόντα τους είτε σε άμεση σχέση με τους καταναλωτές, είτε σε μικρές αγορές που οργανώνονται από τους ίδιους τους βιοκαλλιεργητές, είτε μέσω των λίγων πρώτων μαγαζιών που εξειδικεύονται στη διάθεση βιολογικών προϊόντων.

Σε γενικές γραμμές ωστόσο, η διακίνηση χωλαίνει, παρά την ύπαρξη αγοράς: Παρατηρείται συχνά το οξύμωρο πρόβλημα, οι καταναλωτές να ψάχνουν και να μη βρίσκουν βιολογικά προϊόντα (κυρίως νωπά) και οι παραγωγοί να μη μπορούν να διαθέσουν την παραγωγή τους ή να τη διαθέτουν μαζί με συμβατικά προϊόντα, με αποτέλεσμα και οι τιμές τους να παρουσιάζουν μεγάλες διακυμάνσεις.

Το κλείσιμο του κύκλου

Το κίνημα της οικολογικής γεωργίας, έχει κλείσει επιτυχώς τον πρώτο κύκλο της ενημέρωσης - γνωστοποίησης και της απόκτησης γνώσης - εμπειρίας. Για να προχωρήσει όμως η οικολογική γεωργία στην Ελλάδα θα πρέπει να προχωρήσει ο επαγγελματισμός και η εξειδίκευση. Οι παραγωγοί θα πρέπει να συνεργαστούν πιο στενά μεταξύ τους κατά περιφέρειες ή ανά ομάδες παραγωγών ομοειδών προϊόντων, τόσο για τη δημιουργία δικτύων διάθεσης, όσο και για την αντιμετώπιση όλων των άλλων προβλημάτων τους.

Γεωπόνοι και άλλοι ειδικοί επιστήμονες που ασχολούνται με την οικολογική γεωργία, θα πρέπει να αναπτύξουν μεταξύ τους συνεργασία με ένα σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών. Ο ρόλος τους αναμένεται να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια, διότι τέτοιοι εμπειρογνώμονες, εργαζόμενοι σε ερευνητικά ινστιτούτα, ελεγκτικά κέντρα, συμβουλευτικούς σταθμούς, ή και σε συνεταιριστικές επιχειρήσεις, θα καλούνται όλο και πιο συχνά να παίξουν ρόλο συμβούλων: Οι ανάγκες των καλλιεργητών για συμβούλους οικολογικής γεωργίας, αυξάνονται συνεχώς και αυτό θα συνεχισθεί τόσο λόγω του αναμενόμενου

πολλαπλασιασμού του αριθμού των βιοκαλλιεργητών, όσο και λόγω της επαγγελματικοποίησης του κλάδου.

Η συνεργασία όλων αυτών, δηλαδή των ερασιτεχνών βιοκαλλιεργητών, των επαγγελματιών παραγωγών, των ειδικών επιστημόνων και των καταναλωτών, είναι απαραίτητη. Η κοινή τους όσμωση και η συνεργασία με το κράτος θα βοηθήσει τα μέγιστα στην προώθηση της οικολογικής γεωργίας, που κατά τη γνώμη μου, είναι και η μόνη που μπορεί να δώσει μια προοπτική στην ελληνική γεωργία.

Όσο θετικές και αν διαγράφονται οι προοπτικές της οικολογικής γεωργίας, θα πρέπει να πούμε ξεκάθαρα ορισμένες αλήθειες σε όσους θέλουν να ασχοληθούν επαγγελματικά με τη βιοκαλλιέργεια:

- ο αγρότης που θέλει να μετατρέψει την καλλιέργειά του σε βιολογική, θα πρέπει να είναι ώριμος να κάνει αυτό το βήμα και να έχει προετοιμαστεί να αντιμετωπίσει ένα άλλο τρόπο παραγωγής.

- θα πρέπει να καταλάβει ότι η οικολογική γεωργία έχει μια διαφορετική φιλοσοφία παραγωγής που απαιτεί γνώσεις και μια πιο ενεργή συμμετοχή του παραγωγού στον κύκλο των καλλιεργειών, ότι δεν αποσκοπεί μόνο σε μια απλή αντικατάσταση των χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων από τα αντίστοιχα οργανικά.

- ότι χρειάζεται τεχνογνωσία και υποστήριξη από εξειδικευμένο σύμβουλο για τη διαμόρφωση καλλιεργητικού προγράμματος και για την οργάνωση της παραγωγής. ■

Σε μακροπρόθεσμη βάση η οικολογική γεωργία είναι η μόνη διέξοδος στα αδιέξοδα της Ελληνικής Γεωργίας